

MENTALTESTING AV HUND

Tekst og Foto: Solveig Haveland Nilsen

Mentaltesting av hund i Norge har ofte vært forbundet med "brukshunder" som Schæfer, Rottweiler og andre raser som blir brukt som for eksempel tjenestehunder. De siste årene har det også blitt mer vanlig å teste "familiehunden". Men hva er egentlig mentaltesting og hvorfor skal vi mentalteste hunden vår? I denne artikkelen kan dere lese om litt om mine tanker rundt mentaltester og viktigheten av å mentalteste våre hunder, uansett rase.

Som valpekjøper og forhåpentligvis framtidig oppdretter har jeg et funnet et mål som jeg ønsker at min oppdretter har, og som jeg skal følge som oppdretter når den tid kommer. Det er som følger:

"Målet til oppdrettere er funksjonelt friske hunder med rasetypisk konstruksjon og mentalitet, som kan leve et langt og lykkelig liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet; det skal være sunt å være vakker!"

Slik samfunnet er i dag stilles det strenge krav til våre hunders mentalitet, funksjonsdyktighet og fysiske sunnhet. Det hviler et stort ansvar på oppdrettere om å bruke friske hunder i avl, så vel fysisk som psykisk.

Vi må ikke glemme at eierens rolle også er viktig i valpens utvikling til voksen hund. En hund med de aller beste forutsetninger for å bli en trivelig arbeidskamerat og familiemedlem kan ødelegges av feilaktig oppdragelse eller dårlige oppvekst og miljøforhold.

Hvorfor mentalteste hunden?

En av grunnene til at jeg er opptatt av mentalitet er at jeg i tillegg til Portisen Sushi (15 mnd) har en Hovawart tisse på 7 år. Det er et krav for denne rasen at avlsdyrene skal være mentaltestet. Jeg har sittet i styret i raseklubben der i mange år og har sett en del tester, og hunder som ikke har det så greit (ikke bare Hovawarter). Her er det både arv og miljø som har påvirket hunden. Dette gjelder også min Hovawart.

Min hovawart har vært gjennom 3 mentaltester. MH, Svensk mentaltest og Funksjonsanalyse. Hun gjennomførte MH og har bestått Funksjonsanalyse, men den svenske mentaltesten besto hun ikke. Det var interessant å se hvordan hun reagerte på alle 3 tester. Hun viste det samme reaksjonsmønsteret på alle tester (med en viss modning pga. alder)

Dere lurer kanskje på hva som er "galt" med min hofte. Det er så enkelt at hun i de fleste situasjoner er redd for mennesker. Heldigvis har testene (hvor hun handlet irrasjonelt i og mellom en del av momentene) vist at hun ikke ønsker å måtte forsvare seg. Hun trekker seg unna og "bruker ikke tennene" for å løse situasjoner.

Det jeg har fått vite på tester har jeg kunnet bruke for å gjøre hennes hverdag best mulig. Hun er for eksempel aldri med på byturer lenger.

En annen grunn til at mentalitet er noe som engasjerer er at etterspørsel gjør at enkelte velger å avle på individer som kanskje ikke burde brukes i avl pga. mentale brister (noen finner det også fristende å avle på dyr med fysiske brister). Mentale og fysiske brister kan selvfølgelig forekomme på hunder som er etter fysisk og psykisk friske foreldredyr, men det er jo ingen tvil; om vi avler på dyr med fysiske og psykiske brister vil rasen(e) til slutt bli "ødelagt" da fler og fler individer i kull vil være/bli syke.

Det er også derfor det settes krav fra raseklubbenes side til fysisk og psykisk helse ved avl. Ennå er det ikke så vanlig i Norge å sette krav til at den mentale helsen skal være dokumentert for at en hund skal kunne brukes i avl.

En mentaltest er ikke bare et verktøy for videre avl, men også for oss som eiere. Vi får vite om vi har en hund som løser oppgaver/konflikter på egenhånd eller om den trenger støtte fra oss.

I begge tilfeller er det viktig av vi som eiere vet hvordan vi skal håndtere en hund som for eksempel trenger vår støtte i situasjoner den ikke føler seg trygg. Med støtte fra oss vil de føle at de mestrer situasjonen, og neste gang vil den sannsynligvis løse dette selv. Har man en hund som løser ALLE oppgaver selv må vi jobbe med å "dempe" den. En hund som ikke frykter noe kan i mange tilfeller komme opp i situasjoner/konflikter som kan føre til skade og i verste fall død.

Vi ønsker oss vel alle en hund som har en sunn sjel i en sunn kropp?

Mentaltester

Det eksisterer i dag flere forskjellige mentaltester/prøver som brukes for blant annet arbeidet med avl. De mest kjente er nok Karaktertest, Funksjonsanalyse og Mentalbeskrivelse Hund. Disse testene arrangeres av Norsk Kennel Klub (NKK), medlemsklubber eller sammenslutninger av disse.

Formålet med disse testene er som følger:

Karaktertest: Å se om hunden er i besittelse av de nødvendige atferdstrekk for å kunne fungere i det daglige med de påvirkninger hunden blir utsatt for.

Funksjonsanalyse: Funksjonsanalysens tilsiktede mål er å beskrive/måle i hvor sterk grad hunden er i besittelse av visse egenskaper og atferdstrekk som har stor betydning i avl og innlæring.

Mentalbeskrivelse Hund: Beskrive hundens mentalitet innenfor regelverkets momenter, slik at man oppnår et best mulig beslutningsgrunnlag med tanke på avl og oppdrett.

I denne artikkelen vil jeg ta for meg Mentalbeskrivelse Hund (MH) da dette vel er den testen som er mest relevant for Portisen. Jeg har satt opp hensikten med hvert moment da denne enkelt beskriver hva det dreier seg om. Dere kan lese hele regelverket på sidene til NKK under Aktiviteter -> Jakt- og Brukshundprøver.

MENTALBESKRIVELS HUND (MH)

Hunder som skal delta må være fylt 10 måneder (dette skal visst endres til 12 måneder). Det anbefales å ta mentalbeskrivelse før hunden er fylt 2 år, dette for å få fram mest mulig naturlige reaksjoner som ikke er preget av miljø.

For å gjennomføre MH skal det være 2 dommere, 1 testleder og flere figuranter. Alle skal ha gjennomgått opplæring og være godkjent av NKK.

Det er 10 momenter i en mentalbeskrivelse. Hvert moment starter med en påvirkning som skal vekke hundens interesse. Hvert moment omfatter 3 faser:

1. Vekking – Dette for å se hundens interesse i en påvirknings situasjon.
2. Handlingsprogram – Hvor mye påvirkning utløser handling hos hunden.
3. Avslutning – Hvor mye nysgjerrighet og gjenværende redsel viser hunden

Moment 1: Kontaktvillighet

Hensikt: Å beskrive hundens evne til å ta kontakt og besvare kontakt fra ukjente mennesker.

Moment 2: Lek

Hensikt: Å beskrive hundens reaksjoner i forbindelse med lek med gjenstand. Å beskrive om hunden vil ha drakamp med testlederen.

Moment 3: Forfølge og gripe (jakt)

Hensikt: Å beskrive hundens lyst til å forfølge en bevegelig gjenstand (bytte) og gripe dette.

Her en hund som ikke forfølger bytte, og som derfor vises bytte før den skal gjennom momentet en gang til.

Moment 4: Aktivitetsnivå

Hensikt: Å beskrive hundens reaksjoner i en situasjon hvor forventet aktivitet uteblir.

Moment 5: Avstandslek

Hensikt: Å beskrive hundens evne til aktivitet/samarbeid med fremmed person på avstand fra fører.

Moment 6: Overraskelse

Hensikt: Å teste hundens evne til å handle i en overraskende situasjon der den ikke er engasjert i en annen handling.

Moment 7: Lydfølsomhet

Hensikt: Å beskrive hundens reaksjoner i forbindelse med overraskende lyd.

Moment 8: Spøkelser

Hensikt: Å beskrive hundens reaksjon overfor truende bevegelige objekter som langsomt nærmer seg.

Moment 9: Lek 2

Hensikt: Hensikten er å beskrive om hundens reaksjoner når den inviteres til lek med ny gjenstand har endret seg siden moment lek 1.

Moment 10: Skudd

Hensikt: Hensikten er å beskrive hundens reaksjon i forbindelse med skuddløsning. Hunden prøves i så vel aktivitet (lek) som i passivitet. Føreren leker med hunden.

PS! Hunder som er skuddredde eller skuddberørte fører ofte denne redselen videre til sine avkom. For bruk i avl og utdanning er det viktig at hundene ikke er skuddredde.

Dette er de 10 momenter hunden skal gjennom. Ved gjennomført MH får hunden kjent mentalstatus ved at eier får med kopi av protokoll signert av dommerne samt stemplet og signert stamtavle.

På de neste sidene kan dere se protokollen for MH for hvert moment. Her har jeg satt inn gjennomsnittsverdien for 167 Portiser testet i Sverige tom 02.04.2009, og min Portistispe Sushi som ble testet 25. april i år (13,5 mnd gammel).

Gjennomsnitt er i fet skrift og Sushi sitt i kursiv. (Fet og Kursiv vil si at Sushi ligger på gjennomsnittet.)

1a Kontakt – Hilsing	Avviser kontakt. Knurring og/eller biteforsøk	Unnviker kontakt. Rygger og drar seg unna	Aksepterer kontakt, helt uengasjert, men drar seg ikke unna.	Tar kontakt selv eller når fører tar kontakt. Balansert	Intensiv kontaktadferd mot testleder. Kan hoppe og bjeffe
1b Kontakt – Samarbeide	Følger ikke med tross gjentatte lokkeforsøk	Følger med motvillig. Strever mot fører eller trekker i annen retning	Følger med hele veien. Nøytral	Følger med villig. Engasjerer seg	Følger med villig. Viser intensiv interesse mot testleder, hopper og bjeffer
1c Kontakt – Håndtering	Avviser, knurrer og/eller bite forsøk	Unnviker, drar seg unna tar evt. Kontakt med fører	Aksepterer, nøytral	Aksepterer, svarer med kontaktadferd	Aksepterer. Intensiv kontaktadferd mot testleder
2a Lek – Lekelyst	Leker ikke	Leker ikke, men viser interesse	Leker, starter langsomt, men blir aktiv	Leker aktivt, starter raskt	Leker veldig aktivt – starter veldig raskt
2b Lek – Griping	Griper ikke	Griper ikke, men snuser på gjenstanden	Griper forsiktig eller nyper i gjenstanden	<i>Griper direkte med hele munnen</i>	Griper direkte. Hugger i gjenstanden
2c Lek – Dra kamp	Biter ikke	Biter forsiktig, slipper, holder, men drar ikke i mot	Biter – drar i mot – slipper – tar nytt tak	Griper direkte med hele munnen, drar i mot til testleder slipper	Griper direkte med hele munnen, rykker, drar i mot til testleder slipper
3a Jakt – Forfølgelse – Gjennomføres 2 ganger	Starter ikke	Starter men avbryter	Starter eller løper langsomt. Kan øke farten, avslutter	<i>Starter med høy fart – målrettet Bremser ned ved byttet.</i>	Starter direkte, stor fart. Løper forbi byttet. Kan snu
3b Jakt – Griping – Gjennomføres 2 ganger	<i>Overser byttet/springer ikke frem</i>	Griper ikke, men snuser på gjenstanden	Griper noe tvilende, eller med tidsforsinkelse	<i>Griper direkte. Slipper</i>	Griper direkte. Beholder byttet i 3 sekunder
4 Aktivitet	Er uoppmerksom / uinteressert / inaktiv	Er oppmerksom og rolig – står, sitter eller ligger	Er oppmerksom og i hovedsak rolig. Enkelte aktivitetsøkninger	Er oppmerksom, men noe urolig. Vandrer rundt og snuser	Er urolig. Veksler hurtig mellom aktiviteter

lek – Interesse	ikke av figurant. Uinteressert	kan forekomme	Følger figurant uten avbrudd	starte. Enkelte startforsøk	interessert. Gjentatte startforsøk
5b Avstands lek – Truer/aggresjon	Ingen bjeff eller knurring	Enkelte bjeff og/eller knurring under momentets første del	<i>Enkelte bjeff og/eller knurring under momentets første og andre del</i>	Viser trusseladferd. Bjeffer og knurrer under momentets første del	Viser trusseladferd. Bjeffer og knurrer under momentets første og andre del
5c Avstands lek – Nysgjerrighet	Går ikke frem til figurant. Uinteressert	Går fram når figurant snakker eller leker med gjenstanden	<i>Går fram når figurant gir seg til kjenne</i>	Går fram til figurant med lav kroppsholdning og/eller tidsforsinkelser	Går fram direkte til figurant uten hjelp
5d Avstands lek – Lekelyst	<i>Viser ingen interesse</i>	Leker ikke, men viser interesse	Leker, griper forsiktig. Slipper, drar ikke i mot	Griper direkte. Kan slippe og ta igjen. Drar i mot	Griper direkte med hele munnen. Drar i mot. Slipper ikke
5e Avstands lek – Samarbeide	<i>Viser ingen interesse</i>	Blir aktiv, men avbryter	Er aktiv med figurant når denne er aktiv	Er aktiv med figurant. Interesse også mot passiv figurant	Oppfordrer passiv figurant til fortsatt lek
6a Overraskelse – Redsel	Stanser, kort stopp	Huker seg og stanser	Gjør unnamanøvrer uten å vende seg bort	Flykter høyst 5 meter	<i>Flykter mer enn 5 meter</i>
6b Overraskelse – Trussel/aggresjon	Viser ingen trusseladferd	Viser noe trusseladferd	Viser trusseladferd over lengre tid	Viser trusseladferd og noen angrep	Viser trusseladferd og angrep. Kan avslutte med bitt
6c Overraskelse – Nysgjerrighet	Går fram når fører legger ned kjeledressen/går ikke fram	Går fram når fører setter seg på huk og prater med kjeledressen/roper på hunden	Går fram til kjeledressen når føreren står ved siden av	Går fram til kjeledressen når føreren har gått halve distansen	Går fram til kjeledressen uten hjelp
6d Overraskelse – Gjenstående redsel	Ingen tempoforandring eller unnamanøvrer	Liten bue/liten tempoforandring/ser bort ved noen av passeringene	<i>Bue eller tempoforandring ved 1. passering. Mindre utslag ved 2. passering</i>	Bue eller tempoforandring av samme styrke ved minst to passeringer	Viser stor redsel eller øket redsel ved samtlige passeringer

interesse				avtar	passeringer
7a Lydfølsomhet – Redsel	Stanser, kort stopp	Huker seg og stanser	Gjør unnamanøve r uten å vende seg bort	Flykter høyst 5 meter	Flykter mer enn 5 meter
7b Lydfølsomhet – Nysgjerrighe t	Går ikke fram	Går fram når fører sitter på huk og prater med skrammelet, roper på hunden	Går fram til skrammelet når føreren står ved siden av	Går fram til skrammelet når føreren har gått halve distansen	<i>Går fram til skrammelet uten hjelp</i>
7c Lydfølsomhet – Vedvarende redsel	Ingen tempoforand ring eller unna manøver	Liten bue/liten tempoforandring, ser bort ved noen av passeringene	Bue eller tempoforandri ng ved 1. passering. Mindre utslag ved 2. passering	Bue eller tempoforandri ng av samme styrke ved minst to passeringer	Viser stor redsel eller øket redsel ved samtlige passeringer
7d Lydfølsomhet – Vedvarende interesse	Ingen interesse for lydkilden	Stanser/lukter ser på lydkilden minst 1 gang	Stanser/lukter ser på lydkilden minst 2 ganger	Biter i/leker med lydkilden. Interessen avtar	Biter i/leker med lydkilden ved 2 eller flere passeringer
8a Spøkelser – Trussel/aggr esjon	Viser ingen trusseladferd	Viser noe trusseladferd	Viser trusseladferd over lengre tid	Viser stor trusseladferd og noen angrep	Viser trusseladferd og flere angrep
8b Spøkelser – Kontroll	Viser noe kontroll, deretter ingen interesse/resig nerer	Ser mot spøkelsene nå og da	Kontrollerer/vi ser reaksjon mot spøkelsene. Lange avbrudd	Kontrollerer/ viser reaksjon mot begge spøkelsene. Korte avbrudd	Kontrollerer/ viser reaksjon mot spøkelsene under hele momentet
8c Spøkelser – Redsel	Oppholder seg hovedsakelig foran eller ved siden av fører	Oppholder seg hovedsakelig foran eller ved siden av fører, avstandsregulering	Oppholder seg hovedsakelig foran eller ved siden av fører, pendler mellom flukt/start og kontroll	Oppholder seg i hovedsak bak fører. Pendler mellom fluktstart og kontroll	Flykter lenger enn båndets lengde. Kan søke støtte hos tilskuerne eller forlate stedet

8d Spøkelser – Nysgjerrighet	Går fram når fører har tatt av figurantene drakta	<i>Går fram når fører snakker med figurantene/roper på hunden</i>	Går fram til spøkelset når fører står ved siden av	Går fram til spøkelset når fører har gått halve avstanden	Går fram til spøkelset uten hjelp
8e Spøkelser – Kontakt	Avviser eller unngår kontakt forsøk	Aksepterer kontakt – helt uengasjert, men drar seg ikke unna	Besvarer kontaktforsøk	<i>Tar selv kontakt – balansert</i>	Intensiv kontaktadferd mot figuranten, kan hoppe og bjeffe
9a Lek 2 – Lekelyst	Leker ikke	Leker ikke, men kan vise interesse	Leker – starter langsomt, men blir aktiv	<i>Leker aktivt, starter raskt</i>	Leker veldig aktivt – starter veldig raskt
9b Lek 2 – Griping	Griper ikke	Griper ikke direkte, snuser først på gjenstanden	Griper forsiktig, eller nyper i gjenstanden	Griper direkte med hele munnen	Griper direkte. Hugger i gjenstanden
10 Skudd	Viser ingen berørthet, rask kontroll og siden helt uberørt	Kontroll som forsvinner etter første skudd. Bryter, men opptar tidligere aktivitet	Avtagende reaksjon/retter interessen mot skytter/går tilbake til aktivitet/passiv	Avbryter aktivitet. Fokuserer på skytter. Kan ikke gjenoppta tidligere aktivitet	Vedvarende uro etter flere skudd. Avbryter eller tydelige flukttendenser. Avstår skudd

Det er viktig at hundene avreagerer, så dette er et eget felt. Alle 167 hunder i Sverige og Sushi avreagerer.

Noe vi også må huske på er at de fleste raser er avlet fram med tanke på spesielle egenskaper. Det er derfor viktig å kartlegge rasens mentale status for å kunne opprettholde rasens egenskaper. Flere raseklubber i Norge har i dag krav om at hunder skal være testet for å kunne brukes i avl.

Pr. dags dato har jeg til gode å se en tydelig usikker eller aggressiv portis. Så jeg tror ikke det er noen store mentale problemer pr i dag. Men om etterspørselen øker, kan det vel være fare for at det i fremtiden kan bli en utfordring

Raseklubben for Portugisisk Vannhund i Sverige oppfordrer eiere til å mentalbeskrive sine hunder, helst før 2 års alder.

Er dette noe vi bør anbefale i Norge også?

Jeg mener at det er viktig og håper at mange flere blir bevisste på sin hunds mentalitet.

Jeg håper dere har hatt glede og nytte av å lese denne artikkelen om mentaltesting og mine tanker rundt dette temaet.

Håper vi ses i skogen under en MH eller mentaltest!

**HAR DU
MENTALTESTET
DIN PORTIS?
Send oss resultatet!**